

5. A szóbeli érettségi vizsgán nyújtott teljesítmény értékelése

5.1. A szóbeli vizsga értékelésének általános elvei

A szóbeli vizsga célja, hogy az érettségiző számot adjon arról, milyen szinten sikerült elsajátítania a középszintű, illetve az emelt szintű követelményekben megfogalmazott földrajzi-környezeti kompetenciákat. Ezért a szóbeli vizsgán elsősorban ezt kell értékelni, hogy a vizsgázó hogyan képes bemutatni és alkalmazni az egy-egy témakörrel kapcsolatban megszerzett ismereteit, milyen szinten látja át a témakör ismeretanyagának logikai kapcsolatait, és milyen földrajzi-környezeti szemlélete, gondolkodásmódja alakult ki a földrajzi tartalmak tanulása során. Az értékelésnek arról kell szólnia, hogy milyen képesség- és tudásszintre jutott a tanuló, milyen képességeknek és ismereteknek van birtokában, és nem arról, hogy melyeknek nincs. A középszintű vizsgán nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a tanulói képességeknek, kompetenciáknak, mint az ismereteknek. Az emeltszintű vizsgán éppen fordítva van, igaz, a képességek szintjének értékelése itt is kiemelt feladat.

5.2. A szóbeli vizsga értékelőlapjának értelmezése és használata

A vizsgáztató tanár a tanuló érettségi vizsgán nyújtott teljesítményét **értékelőlapon** (lásd.... és oldal) rögzíti. Ennek az a célja, hogy a tanár pontosan nyomon követhesse az egyes részfeleletek és feleletelemek értékét, valamint, hogy az értékelésből ne maradjon ki egyetlen értékelendő, méltányolandó szempont sem. Így tehát megkönnyíti a feleletek reális, korrekt értékelését. Az értékelőlap felépítése azonos a középszintű és az emelt szintű érettségi vizsga esetében. A szóbeli vizsga két résztételét külön kell pontozni három, azonos szempont szerint.

Természetesen a tételek **tartalmáért** adható a legtöbb pontszám: a maximális 25 pontból 20 pont. Ebben a tartalmi elemeket kell számba venni. Ehhez segítséget nyújthat, ha a vizsga előtt a vizsgáztató tanár a szóbeli tételekhez összegyűjti, hogy mely teljesítményelemekért (pl. fogalmak, folyamatok, összefüggések említéséért, tartalmi kifejtéséért, valamely képesség alkalmazásáért) ad pontot, illetve mennyi ponttal értékeli azokat. A középszintű vizsgafeleletek értékelésekor a korábbiaknál sokkal nagyobb hangsúllyal kell szerepelniük a képességelemeknek. Ezért a tételekkel kapcsolatos előzetes elvárások között különös figyelemmel vegyük számba azokat, és nagyobb pontszámmal értékeljük, mint a tényszerű ismereteket! Középszintű vizsgán javasolt képesség-ismeret arány: 2 : 1. Az emelt szintű feleletek esetében az ismeretelemek és a képességelemek javasolt aránya: 1 : 2.

A tartalom értékelésében csak a teljesítményelemek meglétét, alkalmazását kell figyelembe venni. Hogy azokat miként rendszerezte, fűzte össze a vizsgázó, az már a további szempontok pontszámában érvényesül.

A szóbelin a felkészülési idő alatt a vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet használhat a felelet során. A vizsgáztató elkérheti azt a feleléskor, természetesen csak akkor, úgy, hogy azzal ne korlátozza a felelőt. A vázlatból tájékozódhat a feleltető nemcsak a tétel felépítéséről, hanem a tartalmi elemekről is. Vagyis az segítséget nyújthat a felelet tartalmi értékeléséhez, de csupán az alapján nem szabad értékelni, hiszen a vázlatban való készülés nem kötetező! Inkább a feleltető önellenőrzésére használjuk!

A felelet **felépítése** maximum 2 ponttal jutalmazható. Ez akkor adható, ha a folyamatos felelet átfogta a téma egészét, felépítéséből érzékelhető volt annak szerkezete, tematikai egymásra épülése, a vizsgázó logikailag rendezte a mondandóját, megfelelően hangsúlyozta az ok-okozati összefüggéseket, és teljesen önállóan építette fel a feleletét. Ajánljuk, hogy 1 pontot akkor adjanak, ha a vizsgázó alapvetően megfelelt az előbbi követelményeknek, de irányító kérdésekkel kellett segíteni a tartalmi logika kifejtését. O ponttal kell értékelni a felelet felépítését akkor, ha a vizsgázó nem tudta önállóan felépíteni a tételt, csak egyes részterületekkel foglalkozott, vagy nem rendszerezte az ismereteit.

A **térkép, szaknyelv** rovatban maximum 3 pontot adhatunk. Felhasználását a két vizsgaszinten eltérően javasoljuk.

Mivel a középszintű érettségi vizsgán a térképhasználat nemcsak megengedett, hanem javasolt is, jól jelzi a képességek szintjét, szakszerű használatáért 2 pontot javasolunk. A szakszerű használat ebben az esetben azt jelenti, hogy a vizsgázó felelete során hivatkozik megfelelő térképlapokra, térképről leolvasott információkra, sőt, azok között kapcsolatot is teremt. Ha a térképi információk leolvasása megfelelő ugyan, de nem hozza azokat egymással logikai kapcsolatba, akkor 1 pont adását javasoljuk. 1 pontot javasolunk adni a földrajzi szakkifejezések, szaknyelv megfelelő használatáért.

Az emelt szintű érettségi vizsgán a térképhasználat minimális feltétel, tehát azért 1 pont adását javasoljuk. 1 ponttal jutalmazható a vizsgázó, ha megfelelően használja, beépíti a feleletébe a földrajzi-környezeti szakkifejezéseket, fogalmakat. További 1 pont adható, ha a szakkifejezések helyes használatán túl mondat- és szövegfelépítésében követi a tudományterület szaknyelvét, annak logikáját is.

5.3. A középszintű szóbeli vizsga értékelése teljesítményminták alapján

5.3.1. Természetföldrajzi témájú tétel esetében

??

5.3.2. Társadalomföldrajzi témájú tétel esetében

??

5.4. Az emelt szintű érettségi vizsga értékelése teljesítményminták alapján

5.4.1. Természetföldrajzi témájú tétel esetében

??

5.4.2. Társadalomföldrajzi vagy regionális földrajzi témájú tétel esetében

??